

Dürüstlük Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dürüstlük Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20265>

Özet

Dürüstlük Ölçeği, Bilgiç ve arkadaşları tarafından 2010 yılında özellikle **işe alım süreçlerinde** kullanılmak üzere geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, bireylerin dürüstlük eğilimlerini ve etik davranışları değerlendirilmeyi amaçlamaktadır. Toplam 21 maddeden oluşan bu ölçek, üç ana alt boyutta yapılandırılmıştır: Yalan Söyleme, Hileli Davranma ve Samimiyetsizlik.

Ölçeğin geliştirme çalışması, maddelerin toplam puana katkısını destekleyen madde analizleri ile başlamış, ancak nihayetinde toplam varyansın %44'ünü açıklayan üçlü bir faktör yapılandırılmış, tek faktörlü yapıya kıyasla daha iyi bir uyum sağlamış tespit edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise güvenilir bir düzey olan .78 olarak raporlanmıştır. Derecelendirme 5'li **Likert ölçeği** formatında yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dürüstlük, İşe Alım, Psikometri, **Faktör Analizi**, Güvenirlilik, Personel Seçimi, Etik Davranış, Samimiyetsizlik.

Yazarlar

Reyhan Bilgiç, Özlem Bekmez, Ersin Esgin, Gökçe S. Şahin.

Amaç

Dürüstlük Ölçeği'nin temel amacı, özellikle kurumsal ortamlarda ve **işe alım süreçlerinde** adayların ve çalışanların dürüstlük düzeylerini objektif bir şekilde ölçmektir. Ölçek, potansiyel olarak etik olmayan davranışlar, yalan söyleme eğilimlerini ve kişilerarası ilişkilerde samimiyetsizlik düzeylerini belirleyerek organizasyonel riskleri minimize etmeye yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Bu araç, Türkiye bağlamında geliştirilmiş olup, işyeri dürüstlüğü çok boyutlu bir yapıda ele almaktadır. Ölçek, adayların öz bildirimine dayalı olarak, baskı altında kaldıklarında veya çarkatışması ya da adıklarında sergileyebilecekleri dürüstlük davranış kalıpları saptamak üzere tasarlanmıştır.

Yapı (Konstrukt)

Ölçek, dürüstlük kavramını tek bir bütün yerine, iş hayatındaki dürüstlük ihlallerinin üç farklı ve kritik alt boyutunu ölçen çok boyutlu bir yapı olarak ele almaktadır. Bu üç alt boyut, bireyin etik yargıları ve davranışsal eğilimlerini kapsamaktadır.

Yalan Söyleme (9 madde): Bireyin kendini zor durumlardan kurtarmak veya avantaj elde etmek için gerçeği çarpıtma veya gizleme eğilimini ölçer.

Hileli Davranma (6 madde): Dolandırıcılık, aldatma veya dürüst olmayan bir davranışın örtbas etme çabalarını kapsar. Bu boyut, etik olmayan eylemleri meşurlatma eğilimini yansıtır.

Samimiyetsizlik (6 madde): Kişilerarası ilişkileri çakar üzerine kurma, ikiyüzlülük gösterme ve duygusal dürüstlükten kaçınma eğilimini değerlendirir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla hem madde analizleri hem de faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan madde analizleri, ölçeği oluşturan her bir maddenin, toplam ölçek puanına anlamlı ve pozitif bir katkı sağladığını göstermiştir. Bu durum, maddelerin ölçülmek istenen **dürüstlük** yapısıyla tutarlı olduğunu işaret etmektedir.

Ancak, yapısal modelin detaylı incelenmesi sonucunda, tek faktörlü bir yapının yeterli uyumu sağlamadığı görülmüştür. Nihai olarak, bir takım düzeltmeler ve iterasyonlar sonrasında elde edilen üçlü faktör yapısı, istatistiksel olarak tek faktörlü yapıya kıyasla daha iyi bir uyum sağlamış ve ölçeğin çok boyutlu yapısının destekler nitelikte bulunmuştur. Bu bulgular, ölçeğin teorik olarak belirlenen üç alt boyutu ayrıştırmaya yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlilik

Dürüstlük Ölçeği'nin güvenilirliği, **iç tutarlılık** katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) **.78** olarak hesaplanmıştır.

Bu katsayı, sosyal bilimler alanında kabul edilebilir ve güvenilir bir düzey olarak değerlendirilmektedir. Bu değer, ölçekteki 21 maddenin birbiriyle tutarlı olduğunu ve ölçülmek istenen yapıyı (dürüstlüğü) kararlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan **faktör analizi**, toplam varyansın yüzde 44'ünü açıklayan üçlü bir faktör yapısının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sonuç, dürüstlüğün tek bir genel faktör yerine, üç farklı ancak ilişkili alt boyuttan oluştuğu teorik varsayımını desteklemektedir.

Başlangıçta tek faktörlü bir model denenmesine rağmen, üç faktörlü modelin istatistiksel uyum indeksleri (model fit) açısından daha üstün olduğu kanıtlanmıştır. Bu üç faktör, Yalan Söyleme, Hileli Davranma ve Samimiyetsizlik alt boyutlarına karşılık gelmektedir ve ölçeğin psikometrik açıdan sağlam bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Araç (Instrument)

Test Türü: Geliştirme (Özgün Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: Öz Bildirim Ölçeği

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetkinler, özellikle işe alım adayları ve çalışanlar.

Yaş Grubu: Çalışma hayatına dahil olan yetkin bireyler.

Popülasyon Detayları: Çalışma, işe alım sürecinde kullanılmak üzere tasarlandığından, meslek sahibi veya iş arayan bireylerden oluşan örneklem üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Test Metodolojisi: 5'li **Likert ölçeği** formatı kullanılmıştır. Cevap seçenekleri, "hiç ölçmez" (1) ile "çok iyi ölçer" (5) arasında derecelendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Etik, Kurumsal Dürüstlük, Psikolojik Değerlendirme, Yalan Söyleme, Hileli Davranış, Samimiyetsizlik, Yapısal Etik Modellemesi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Reyhan Bilgiç

Yazar ORCID Tanıtması: Bilinmiyor (Kaynakta belirtilmemiştir.)

Bağlantı E-posta Adresleri: rey@metu.edu.tr (Sorumlu Yazar İletişim)

Yazma Adresi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Çalışma sırasında yazarın bağlı olduğu kurum).

İzinler ve Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2010

Ölçek, akademik bir dergide yayımlanmış olup, ticari kullanım ve izinler için sorumlu yazar Reyhan Bilgiç ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı psikometrik bilgileri aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir:

turkpsikolojiyazilari.com.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi ise burada mevcuttur: [durustluk-olcegi-toad.pdf](#).

Referanslar

Bilgiç, R., Bökmez, Ö., Esgin, E. ve Şahin, G. S. (2010). ??e alım sürecinde kullanılabacak Dürüslük Ölçeği oluşturma çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(27), 80-85.

Dürüslük Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

Yalan Söyleme (9 m): Sıkıştığım durumlarda yalan söylerim

Hileli Davranma (6 m): İnsanların dürüst olmayan bir davranış kapatmak için ilgisiz konulardan bahsetmesinde sakınca görmem.

Samimiyetsizlik (6 m): İhtikarimi çakar üzerine kurmam